

УКРАЇНА

(19) UA (11) 59650 (13) U
(51) МПК (2011.01)
G01L 1/00МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ ДИНАМІЧНОГО КОЕФІЦІЄНТА ТЕРТЯ

1

2

(21) u201013094

(22) 04.11.2010

(24) 25.05.2011

(46) 25.05.2011, Бюл.№ 10, 2011 р.

(72) КОСТАНДОВ ЮРІЙ АРШАВІРОВИЧ

(73) ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИ-
ТЕТ ІМ. В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

(57) Спосіб визначення динамічного коефіцієнта тертя, який включає стискування зразка, виготовленого у вигляді прямокутного паралелепіпеда з одного матеріалу, силою N між плоскими поверхнями двох зразків, виготовлених з іншого матеріалу, вплив на нього через пружний елемент зсуваючим навантаженням F , яке ортогональне силі N , реєстрацію величин $N(t)$ і $F(t)$, що змінюються в часі t , збільшення зсуваючого навантаження F до

значення $F_c(t_c)$, при якому відбувається зсув зразка, який відрізняється тим, що вимірюють довжину ℓ пружного елемента, реєструють величину його деформації $\delta(t)$, що змінюються в часі t , по залежностях $\delta(t)$, $N(t)$ і $F(t)$ встановлюють відповідні до моменту часу $t_i > t_c$ значення швидкості ковзання $c_i(t_i) = \ell \cdot \frac{\delta(t_{i+1}) - \delta(t_i)}{t_{i+1} - t_i}$ зразків один відносно

одного, сили реакції $N_i(t_i)$ і зсуваючого навантаження $F_i(t_i)$ відповідно, і визначають динамічний коефіцієнт тертя $k_d(c_i)$ матеріалів, що використовуються, при швидкості ковзання $c_i(t_i)$ по формулі

$$k_d(c_i) = \frac{F_i(t_i)}{2N_i(t_i)}.$$

Технічне рішення відноситься до області вимірів при визначенні динамічного коефіцієнта тертя матеріалів.

Як прототип вибраний спосіб визначення статичного коефіцієнта тертя матеріалів [Патент України №45121 на "Спосіб визначення коефіцієнта тертя" / Оpubл. 26.10.2009. Бюл.№20.].

Спосіб включає стискування зразка, виготовленого у вигляді прямокутного паралелепіпеда з одного матеріалу, силою N між плоскими поверхнями двох зразків, виготовлених з іншого матеріалу, вплив на нього зсуваючим навантаженням F , ортогональним силі N , реєстрацію величин $N(t)$ і $F(t)$, що змінюються у часі t , збільшення зсуваючого навантаження F до значення $F_c(t_c)$, при якому відбувається зсув зразка, визначення величини зсуваючого навантаження $F_c(t_c)$, встановлення по залежності $N(t)$ відповідне моменту часу t_c значення сили реакції зразків $N_c(t_c)$ і визначення статичного коефіцієнта тертя k матеріалів, що використовуються, по формулі $k = \frac{F_c(t_c)}{2N_c(t_c)}$.

Недоліком цього способу є його незастосовність для визначення динамічного коефіцієнта тертя матеріалів.

В основу винаходу поставлена задача удосконалення способу визначення динамічного коефіцієнта тертя матеріалів при ковзанні з різною швид-

кістю виготовлених з них зразків один відносно одного.

Поставлене завдання вирішується тим, що в способі визначення коефіцієнта тертя, який включає стискування зразка, виготовленого у вигляді прямокутного паралелепіпеда з одного матеріалу, силою N між плоскими поверхнями двох зразків, виготовлених з іншого матеріалу, вплив на нього через пружний елемент зсуваючим навантаженням F , яке ортогональне силі N , реєстрацію величин $N(t)$ і $F(t)$, що змінюються у часі t , збільшення зсуваючого навантаження F до значення $F_c(t_c)$, при якому відбувається зсув зразка, згідно корисної моделі вимірюють довжину ℓ пружного елемента, реєструють величину його деформації $\delta(t)$, що змінюється у часі t , по залежностях $\delta(t)$, $N(t)$ і $F(t)$ встановлюють відповідні до моменту часу $t_i > t_c$ значення швидкості ковзання $c_i(t_i) = \ell \cdot \frac{\delta(t_{i+1}) - \delta(t_i)}{t_{i+1} - t_i}$

зразків один відносно одного, сили реакції $N_i(t_i)$ і зсуваючого навантаження $F_i(t_i)$ відповідно, і визначають динамічний коефіцієнт тертя $k_d(c_i)$ матеріалів, що використовуються, при швидкості ковзання $c_i(t_i)$ по формулі $k_d(c_i) = \frac{F_i(t_i)}{2N_i(t_i)}$.

Спосіб реалізується таким чином.

(19) UA (11) 59650 (13) U

Зразок 1, (фіг. 1), виготовлений у вигляді прямокутного паралелепіпеда з першого матеріалу, розташовують між плоскими поверхнями двох зразків 2, виготовлених з другого матеріалу, через пружний елемент 3 із тензOMETричним мостом здійснюють їх одноосне стискування силою N до значення N_0 , обертаючи гвинт 4 в опорі 5, жорстко закріпленої відносно зразка 2, через пружний елемент 6 довжиною ℓ із тензOMETричним мостом впливають на зразок 1 зсуваючим навантаженням F , яке ортогональне силі N і пропорціональне деформації δ пружного елемента 6, сигнали від тензOMETричних мостів пружних елементів 3 і 6 подають в реєструючий пристрій 7, наприклад, аналогово-цифровий перетворювач і пристрій пам'яті комп'ютера. При цьому результат реєстрації величин $N(t)$, $F(t)$ і $\delta(t)$, що змінюються в часі t , відображається у реальному часі на моніторі комп'ютера у вигляді графіків (фіг.2). Зсуваюче навантаження $F(t)$ збільшують, обертаючи гвинт 4, до

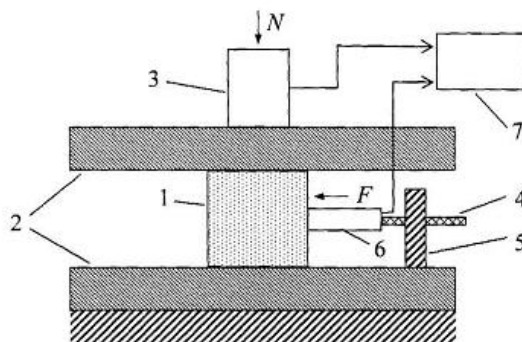
значення $F_c(t_c)$, при якому відбувається зсув зразка 1 відносно зразків 2 і яке визначають по зламу кривий $F(t)$. Потім встановлюють по залежностям $\delta(t)$, $N(t)$ і $F(t)$ відповідні до моменту часу $t_i > t_c$

значення швидкості ковзання $c_i(t_i) = \ell \cdot \frac{\delta(t_{i+1}) - \delta(t_i)}{t_{i+1} - t_i}$

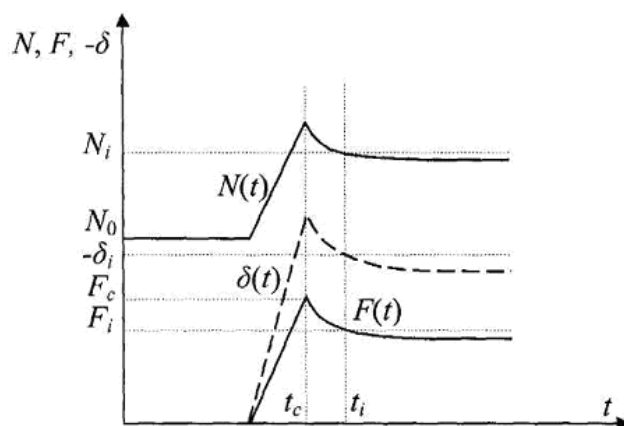
зразків один відносно одного, сили реакції $N_i(t_i)$ і зсуваючого навантаження $F_i(t_i)$ відповідно, і визначають динамічний коефіцієнт тертя $k_d(c_i)$ матеріалів, що використовуються, при швидкості ковзання

$c_i(t_i)$ по формулі $k_d(c_i) = \frac{F_i(t_i)}{2N_i(t_i)}$.

Заявлений спосіб визначення динамічного коефіцієнта тертя матеріалів дозволяє визначити динамічний коефіцієнт тертя матеріалів при ковзанні з різною швидкістю виготовлених з них зразків один відносно одного.

Фіг. 1

Фіг. 2